

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága ügyvéd által képviselt felperesnek ügyvéd által képviselt alperes ellen házastársi közös vagyon megosztása iránt a Heves Megyei Bíróságnál 5.P.20.328/2004. számon megindított és a Fővárosi Ítéltáblának 1.Pf.21.599/2007/4. számú részítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú részítélet ellen a felperes által 95. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős részítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 72.000 (hetvenkettőezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget,

külön felhívásra az államnak pedig 254.400 (kettőszázötvennégyezer-négyszáz) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

I n d o k o l á s :

A jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint a peres felek 1982. augusztus 19-én kötöttek házasságot.

Az életközösségük ideje alatt, 1987. február 10-én az alperes értékesítette a házasságkötéskor már meglévő E., O. u-i ingatlanát, 1990. március 13-án pedig az alperes munkáltatója: a Magyar Néphadsereg Helyőrségparancsnoksága a 33/1990. számú határozatával az alperest jelölte ki az E., L. u-i (későbbi elnevezése és számozása: E., D. F. u-i) lakás bérlőjévé. A későbbiekben a felek az alperes bérlakását megvásárolták, majd azt értékesítették és a befolyt vételárból megvették a D. hrsz.-ú, természetben D., Sz. u-i ingatlant, amely az utolsó közös lakásukul szolgált.

A felek D-be való költözését követően a felperes megismerkedett M. B. G.-val, aki akkoriban O. M.-val élt élettársi kapcsolatban. A felperes és M. B. G. közötti szimpátia erősödésével egyidejűleg a felek - jónak már korábban sem mondható - házassége fokozatosan megromlott. 1996. első félévében állandósultak közöttük a részben anyagi természetű viták, amelyek hevében az alperes - mint már évekkorábban is - rendszerint felszólította a felperest, hogy „takarodjon a lakásból.”

1996. augusztus 6-án a felek a közös gyermekükkel együtt M. B. G. és élettársánál vendégeskedtek, majd a felperes az éjszakát is a nevezetteknel töltötte, és csak reggel tért haza. A hazaérkezése után a felek között veszekedésre került sor, amelynek következményeként a felek úgy döntöttek, hogy az életközösségüket megszakítják és a felperes az ingatlanból elköltözik.

Ilyen előzmények után 1996. augusztus 7-én délelőtt a felek megállapodtak abban, hogy a házastársi vagyonszösségüket megszüntetik oly módon, hogy a felperes a D., Sz. u-i ingatlan az 1/2 részének tulajdonjogáról az alperes javára lemond, és ennek fejében elviheti a lakásban található ingóságokat. Megállapodtak abban is, hogy az alperes magára vállalja a korábbi lakások eladása folytán keletkezett „adótartozást”, a felperes pedig a gyermektartásdíj iránti igényéről lemond. A felek „egyezség”-nek címzett megállapodását az alperes foglalta írásba, és azt a felperes, később pedig O. M. okirati tanú aláírta. Az alperes saját kezűleg rávezette az okiratra, hogy az alperest az ingóságok elvitelében másnap délig nem háborgatja, majd a volt közös lakásból eltávozott. Az ingóságok pakolása során a felperes kérésére az okiratot M. J. is okirati tanúként írta alá.

A felperes keresetében a házastársi közös vagyon megosztását kérte.

Az alperes többször módosított viszontkeresetében annak megállapítását kérte, hogy a felek között létrejött írásbeli megállapodás alapján házastársi közös vagyon megosztása jogcímén megszerezte az ingatlannak a felperes nevén álló 1/2 tulajdoni illetőségét.

A felperes az érdemi ellenkérelmében a viszontkereset elutasítását kérte arra alapítva, hogy az írásbeli megállapodás alakilag és tartalmilag is érvénytelen.

Az elsőfokú bíróság a részítéletével megállapította, hogy az ingatlan felperes nevén álló 1/2 része házastársi közös vagyon megosztása jogcímén az alperes tulajdonát képezi. Rendelkezett az alperes tulajdonjogának ingatlan-nyilvántartási bejegyzéséről. A felperest 200.000 forint elsőfokú perköltség és az állam javára 254.400 forint illeték megfizetésére kötelezte.

A részítéletének indokolása szerint az elsőfokú bíróság arra a jogi következtetésre jutott, hogy az 1996. augusztus 7-i okirat nem felel meg a teljes bizonyítóerejű magánokirattal szemben a Pp. 196. § (1) bekezdés b) pontjában támasztott követelményeknek, mert azt az egyik tanú az alperes távozása után írta alá. A megállapodás megkötésekor hatályos Ptk. 117. § (3) bekezdése, a XXV. számú PED és a Csjt. 27. § (3) bekezdése értelmében azonban a házastársi közös vagyon megosztása körében az ingatlannal kapcsolatos megállapodás egyszerű okiratba foglalása is elegendő, az tehát alakilag érvényes. Az utólagos betoldások, valamint a megállapodás egy részének későbbi módosítása az egyéb nyilatkozatok valótlanságát nem eredményezik. A Pp. 197. § (2) bekezdése értelmében az okiratot meg nem hamisítotttnak kell tekinteni. A felperes elismerte, hogy az okiraton lévő aláírás tőle származik, annak valódiságát O. M. vallomása is igazolta. A megállapodás érvényességét nem érinti az sem, hogy az a teljes házastársi ingó vagyonra nem terjedt ki. A kényszerre, a fenyegetésre vonatkozó állítást a felperes előadása, továbbá az a körülmény kétségtelenül cáfolja, hogy éveken át nem élt a megtámadás lehetőségével. Tanúvallomásokkal igazoltan az alperes távollétében sem tett lépéseket a birtokában maradt okirat megsemmisítésére, sőt a megállapodást maga íratta alá az egyik okirati tanúval. A kényszermentességet igazolja, hogy a volt házastársaknak az ingatlan megszerzéséhez közös vagyoni megtakarításaikat, illetve különvagyoni értékeiket nem kellett felhasználnia. A megállapodás ezért ésszerűnek is tekinthető. Az elsőfokú bíróság a felperes terhére értékelte, hogy az előzetes tájékoztatás során pontosan meghatározott bizonyítási lehetőségekkel a felperes nem élt.

Az első fokú részítélet ellen a felperes fellebbezéssel élt elsődlegesen annak megváltoztatása és a kereset elutasítása, másodlagosan pedig annak hatályon kívül helyezése iránt.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

A másodfokú bíróság a részítéletével az elsőfokú bíróság részítéletét helybenhagyta. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 72.000 forint másodfokú perköltséget és térítsen meg az államnak külön felhívásra 254.400 forint fellebbezési illetéket.

A döntését azzal indokolta, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítékok együttes, helyes és okszerű értékelésével helyesen állapította meg a tényállást, érdemben helytálló döntést hozott és a másodfokú bíróság annak a ténybeli és jogi indokaival is mindenben egyetértett.

A fellebbezési érveléssel szemben utalt a másodfokú bíróság arra, hogy a felek a vitatott megállapodást a házassági életközösség megszűnésekor kötötték meg, és az életközösségüket utóbb sem állították helyre. A közös vagyon megosztása tárgyában létrejött szerződésre a Csjt. csak abban az esetben ír elő minősített alakiségot, ha a házastársak a szerződést az életközösség megszűnése előtt kötik meg. A Csjt. 27. § (3) bekezdésében meghatározott közokiratba vagy jogi képviselő által ellenjegyzett magánokiratba foglalás kívánalma ugyanis nem vonatkozik az életközösség megszűnése után a házastársi közös vagyon megosztása tárgyában létrejött megállapodásra, ezért az ilyen szerződés alakiságára a Ptk. szabályai az irányadók. Az ingóságok megosztása tehát a Ptk. 216. §-a értelmében történhet írásban, szóban és ráutaló magatartással, az ingatlan közös tulajdonának megszüntetéséhez pedig az egyszerű írásbeliség is elegendő (Ptk. 365. § (3) bekezdése, XXV. számú PED). Ahhoz azonban, hogy a tulajdonváltás az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezhető legyen, közokirat vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokirat szükséges (Inyvtv.32. § (3) és (4) bekezdése). Ennek hiánya azonban a megállapodás érvényességét nem érinti, tehát nem eredményezi a szerződés Ptk. 217. § (1) bekezdése szerinti semmisségét. A vagyonmegosztás tárgyában érvényesen létrejött szerződés jogkövetkezménye, hogy attól utóbb egyoldalúan egyik házastárs sem térhet el. Mindez azonban nem zárja ki, hogy az egyik házastárs utóbb olyan követeléssel lépjen fel, amelynek rendezése a szerződésből bizonyítottnak kimaradt.

A Ptk. 210. § (4) bekezdésében írt jogellenes fenyegetés megvalósulását minden esetben a konkrét szerződési helyzetben kell vizsgálni. A fenyegetésnek oly súlyúnak kell lennie, hogy az önmagában is alkalmas legyen a másik fél tényleges szerződési akarátának megváltoztatására, tehát olyan szerződés megkötésére kényszerítse, amelyre más megfontolásból nem lenne hajlandó. A szerződéskötés perben feltárt és az elsőfokú bíróság által helyesen hivatkozott körülményeiből az érvénytelenséget eredményező jogellenes fenyegetés, kényszerhelyzet nem állapítható meg. Ebből következően nem releváns, hogy a fellebbezésben hivatkozott löfölggyver hatástalanítása megtörtént-e vagy sem.

Az iratokból kitűnően az elsőfokú bíróság a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglalt, a bizonyításra szoruló tényekre, a bizonyítási teherre, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeire vonatkozó előzetes tájékoztatási kötelezettségének maradéktalanul eleget tett, ezért a fellebbezési eljárásban felajánlott bizonyítás teljesítését a Pp. 235. § (1) bekezdése kizárja.

A jogerős részítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelemmel élt elsődlegesen a másodfokú bíróság részítéletének a hatályon

kívül helyezése, valamint az első fokú bíróság részítéletének a megváltoztatása és az alperes viszontkeresetének az elutasítása, másodlagosan pedig a jogerős részítélet hatályon kívül helyezése, valamint az első fokú bíróság új eljárásra és új határozathozatalára való utasítása iránt.

A felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokai szerint a jogerős részítélet alapjául szolgáló tényállás megállapításának a módja, illetőleg az abban foglalt érdemi döntés a Csjt. 27. § (2)-(3) bekezdését, a Ptk. 200. § (2) bekezdését, 210. § (4) bekezdését, a Pp. 195. § (1) bekezdését, 206. § (1) bekezdését, 221. §-át sérti.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős részítélet hatályban tartására irányult.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a jogerős részítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül.

I.1. A jogerős részítélet a peres felek egymással ellentétes előadásának, a kihallgatott tanúk vallomásának, a perben kirendelt igazságügyi ingatlanforgalmi véleményének, valamint a becsatolt okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történő értékelése alapján, megalapozottan állapította meg a tényállást.

Ennek során a bizonyítási teher Pp. 164. § (1) bekezdésében foglalt főszabályának a helyes alkalmazásával értékelték a perben eljáró bíróságok a felperes terhére mindazon tények bizonyítatlanságának a következményeit, amelyek vonatkozásában a felperesnek állott érdekében az, hogy - az alperes tagadásával és az általa becsatolt okirati bizonyítékok adataival ellentétes - saját tényállításait a bíróság valóban fogadja el.

A Pp. 270. § (2) és 275. § (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

2. Az első-és másodfokú bíróság a részítéletének indokolásában - a Pp. 221. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek megfelelően - a röviden előadta az általa megállapított tényállást az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozott azokra a

jogszabályokra, amelyeken az ítélete alapszik, megemlítette röviden azokat a körülményeket, amelyeket a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett és utalt azokra az okokra is, amelyek miatt valamely tényt nem talált bizonyítottnak.

Ennél részletesebb indokolási kötelezettséget sem a Pp. hivatkozott rendelkezése, sem egyéb eljárásjogi szabály nem ró a bíróságra, alaptalanul hivatkozik tehát a felperes arra, hogy a perben eljáró bíróságok az indokolási kötelezettségüknek nem tettek eleget.

II.1. Alaptalanul hivatkozik a felperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a felek között 1996. augusztus 7-én létrejött, „egyezség” elnevezésű szerződés az alaki érvényességi kellékek elmulasztása miatt semmisnek minősülne.

A Ptk. 200. § (2) bekezdése értelmében semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik. A Csjt. 27. § (3) bekezdésének első fordulata azonban – a jogerős részítélet helyes indokai szerint – csak a hivatkozott § (2) bekezdésében meghatározott ún. szűkebb értelemben vett házassági vagyoni szerződés, tehát házasulók által a házasságkötés előtt, valamint a házastársak által a házassági életközösség tartamára az egymás közötti vagyoni viszonyaik rendezése tárgyában kötött házassági vagyoni szerződés érvényességéhez követeli meg a szerződés közokiratba vagy jogi képviselő által ellenjegyzett magánokiratba foglalását. Az említett alaki érvényességi kellék alól a (2) bekezdés második fordulata kifejezett kivételt létesít az ún. tágabb értelemben vett házassági vagyoni szerződések, többek között az életközösség megszakadása után a házastársi közös vagyon megosztása tárgyában létrejött megállapodás vonatkozásában.

A felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint a perbeli szerződés a felek életközösségének a végleges megszűnését követően jött létre és annak tárgya nem a vagyoni viszonyaiknak a házassági életközösség tartamára történő rendezése, hanem a közös vagyonuk megosztása volt.

Helyesen jutott tehát az első- és másodfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a vitás szerződés alaki érvényességére nem a Csjt. 27. § (3) bekezdésének a minősített alakiságai, hanem a Ptk. rendelkezései az irányadók.

Ennek a következménye pedig – a jogerős részítélet ugyancsak helyes álláspontja szerint – az, hogy a közös ingóságok megosztása tárgyában létrejött megállapodást a Ptk. 216. § (1) bekezdése szerint akár szóban, akár írásban meg lehet kötni és a szerződési akaratot ráutaló magatartással is kifejezésre lehet juttatni, míg a Ptk. 365. § (3) bekezdése és a Legfelsőbb Bíróság ingatlan-átruházási szerződés érvényességéről szóló XXV. számú Polgári Elvi

Döntése értelmében az ingatlan közös tulajdonának megszüntetésére vonatkozó szerződés alaki érvényességéhez a szerződés írásba foglalása szükséges ugyan, ehhez azonban az egyszerű magánokiratba foglalása is elegendő. Nincs jogi jelentősége ezért a perbeli szerződés alaki érvényessége szempontjából annak, hogy a felek általi aláírására nem a két okirati tanú együttes jelenlétében került sor, úgyszintén annak sem, hogy a szerződés szövegében utólagos betoldások szerepelnek, és „az irat nincs számozva” sem.

A tulajdonos-változásnak az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzéséhez – a 2000. január 1-jétől hatályos – az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (Iny. Tv.) 32. § (3) bekezdése szerint közokirat vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokirati forma szükséges ugyan, a minősített magánokirati forma elmulasztása viszont nem eredményezi magának az ingatlan-átruházási szerződésnek az alakiság megsértésére visszavezethető – Ptk. 217. § (1) bekezdése szerinti – semmisségét.

Nem ad alapot a szerződés érvénytelenségének megállapítására a feleknek a közöttük az Egri Városi Bíróságon 4.P.22.380/1996. számon folyamatban volt házassági bontóperben tett az a nyilatkozata, hogy a vagyonközösséghez tartozó ingóságok, illetve ingatlan tekintetében külön perben kívánják az igényüket érvényesíteni, mert erre nézve még egyezségi tárgyalások folynak közöttük.

A perbeli szerződés ugyanis a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kinyilvánításával a Ptk. 205. § (1) bekezdése alapján kétségek nélkül létrejött, azt a felek utóbb – a Ptk. 319. § (1) bekezdésében meghatározott jogukkal élve – közös megegyezéssel nem bontották fel és a házassági bontóperben is csak a gyermektartásdíj vonatkozásában módosították, a tartalmában csupán részben megváltoztatott szerződésnek a módosítással nem érintett része azonban a Ptk. 240. § (2) bekezdése értelmében változatlan maradt. A házassági vagyoni szerződés tartalmi érvényességének ugyanakkor nem feltétele az, hogy a szerződés az életközösség megszűnésének időpontját rögzítse és valamennyi ingóság tételes felsorolását is tartalmazza, az pedig nem eredményezi a szerződés érvénytelenségét, hogy a szöveg utólagos betoldásokat tartalmaz.

2. A Ptk. 210. § (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy akit a másik fél megtévesztéssel vagy jogellenes fenyegetéssel vett rá a szerződés megkötésére, a szerződési nyilatkozatot megtámadhatja.

A felperes csupán állította, de nem bizonyította, hogy az alperes őt megtévesztéssel vagy jogellenes fenyegetéssel vette volna rá a szerződés megkötésére, a jogerős részítélet által helyesen kiemelt körülmények pedig ennek valószínűségét kifejezetten cáfolják.

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a jogerős részítéletet - a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazott Pp. 254. § (3) bekezdése alapján az érdemi döntés helyes indokaira is utalva - a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése, valamint a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és 16/A. §-a alapján - figyelemmel a 32/2003.(VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5)-(6) bekezdéseiben foglaltakra is - rendelkezett a Legfelsőbb Bíróság a pernyertes alperes felülvizsgálati eljárással felmerült költségeinek viseléséről, mivel a részítélettel elbírált kereseti kérelem a költségviselés szempontjából is elkülöníthető volt.

Budapest, 2009. április 14.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hiteléül:

bírósági tisztviselő